

مدیریت تحول و تعالی

مطالعه موردی: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

تألیف:

محمد تولایی - مدیر عاملی محمدنژاد

معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی

مرکز مطالعات و توسعه تفکر راهبردی

مؤسسه چاپ و انتشارات

دانشگاه جامع امام حسین^(ع)

تهران - ۱۳۹۵

۴۷۹

سری: مدیریت - ۴۴

• عنوان: مدیریت تحول و تعالی (مطالعه موردی: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی)

<http://portal.lhu.ac.ir/?q=fa/publications>

• تألیف: محمد تولایی، سید مهرعلی محمدنژاد

• نوبت چاپ: اول (اردیبهشت ۱۳۹۵)

• شمارگان: ۵۰۰ نسخه

• قیمت: ۲۲۰۰۰ ریال

• مؤسسه چاپ و انتشارات: تهران، بزرگراه شهید بابایی، دانشگاه جامع امام حسین(ع)، معاونت پژوهش
تلفن: ۷۷۱ ۵۷۵۹-۶۰ ۷۷۱ ۵۷۰۱ همراه: ۰۹۱۲۴۸۷۰۰۱۷ دورنگار: ۷۷۱۰۵۷۵۲

• فروشگاه و نمایشگاه: تهران، میدان فردوسی، ضلع شمال شرقی، پشت ایستگاه مترو.
تلفن: ۸۸۸۳۹۲۹۷ همراه: ۰۹۱۰۱۵۲۶۲۳۴

• کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، ناشر و ناشرانه و اقتباس برای دانشگاه جامع امام حسین(ع) محفوظ است.

سرشناسه

: تولایی، محمد، ۱۳۸۸-

عنوان و پدیدآور

: مدیریت تحول و تعالی (مطالعه موردی: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی) / تألیف:

محمد تولایی، سید مهرعلی محمدنژاد

مشخصات نشر

: تهران: دانشگاه جامع امام حسین(ع)، مؤسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری

: ۳۳۸ ص: مصور، جدول.

فروست

: دانشگاه جامع امام حسین(ع)، مؤسسه چاپ و انتشارات: ۴۷۹ مدیریت، ۴۴.

شابک

: ۹۷۸-۹۶۴-۴۵۲-۴۹۸-۱

وضعیت فهرست نویسی

: فیپا

موضوع

: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

موضوع

: تحول سازمانی - مدیریت

شناسه افزوده

: محمدنژاد، سید مهرعلی، ۱۳۴۸-

شناسه افروده

: دانشگاه جامع امام حسین(ع) - مؤسسه چاپ و انتشارات.

رده بندی کنگره

: ۱۳۹۵ م ۴ ۸۸۳ ت ۸/ ۵۸ HD

رده بندی دیویی

: ۶۵۸/۴۰۶۳

شماره کتابشناسی ملی

: ۴۲۱۴۶۴۸

بسم الله الرحمن الرحيم

« يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ »

خداوند مقام اهل ایمان و دانشمندان عالم را (در دو جهان) رفیع می گرداند.

سوره مجادله - آیه ۱۱

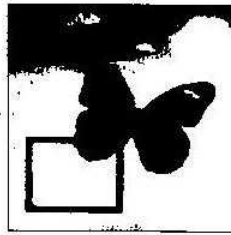
ارزش و جایگاه علم و دانش اندوزی در اسلام تا آن پایه است که خداوند کریم در قرآن مبدء، ابلاغ رسالت رسول خود را برای هدایت بشریت، با اقرار آغاز نمود. هدایت بشر، تکامل، سعادت و تقرب به ذات اقدس الهی در گرو کسب معرفت و تحصیل علم است؛ علمی که به تعبیر استاد شهید مطهری، زیبایی عقل است و انسان خدا را، معرفت خود را در آن می یابد.

یکی از مسئولیت های مهم هر دانشگاه در کنار تعلیم و تربیت، نشر کتب و آثار علمی است. معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه جامع امام حسین^(ع) نیز به منظور مشارکت فعال در بالندگی و رشد فرهنگی و علمی جامعه، دستیابی به مرجعیت علمی در حوزه های مأموریتی و ایفای رسالت نظیر خود در تولید دانش و انتشار یافته های علمی، افتخار و تلاش دارد تا زمینه و بستری لازم را جهت تشویق پژوهش گران و استادان محترم در عرصه تولید علم، فراهم و تسهیل نماید.

امید است در سایه الطاف بی کران الهی و با گسترش فعالیت های انتشاراتی مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه جامع امام حسین^(ع)، این رسالت با اتم تحقق یابد. در پایان به روح تابناک امام راحل^(ره) و شهدای گران قدر انقلاب اسلامی و دفاع مقدس درود می فرستیم و با آرزوی توفیقات هر چه بیش تر مقام معظم رهبری و خدمت گران اسلام و کشور، از استادان، فرهیختگان و اهل نقد و نظر تقاضا داریم با ارائه نظرها و پیشنهادهای خود ما را یاری فرمایند.

و من الله التوفيق و عليه التكلان

معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه جامع امام حسین^(ع)

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

مقدمه سردار سرلشکر پاسدار محمدعلی جعفری	
فرمانده محترم کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	ط
مقدمه	م

بصل ۱: کلیات

بخش ۱.۱. ماهیت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	۳
□ چشم‌انداز سپاه در افق ۱۴۰۴ هـ. ش	۱۶
□ ویژگی‌های سپاه در افق چشم‌انداز	۱۶
□ سپاه، سازمانی منحصر به فرد در جهان	۱۸
□ نقش‌های ویژه سپاه در حرکت بیرونی خود	۱۹
□ سیر تحول مدیریت در سپاه	۲۱
بخش ۲.۱. تاریخچه تحول و تعالی در سپاه	۲۳

فصل ۲: چرایی تحول و تعالی

بخش ۱.۲. تحول در اسلام	۴۱
□ سیمای تحول در قرآن	۴۱
□ تحول در اندیشه آیه‌الله مصباح	۵۱
□ تحول در اندیشه شهید مطهری	۵۲
□ ویژگی‌های انقلاب اجتماعی از دیدگاه شهید مطهری	۵۳

- بخش ۲.۲. ضرورت ایجاد تحول و نوگرایی ۵۸
- گذشته‌گرایی و تحجر سازمانی، آفت تحول ۵۹
- ضرورت ایجاد تحول در سپاه ۶۵
- چرا سپاه به تحلیل منویات ولایت نیاز دارد؟ ۷۰

فصل ۳: چستی تحول و تعالی

- بخش ۱.۳. ماهیت تحول و تعالی ۹۱
- معنا و مفهوم تحول ۹۱
- ماهیت تحول ۹۶
- ویژگی‌های تحول از منظر امام خامنه‌ای (دام عزه) ۱۰۱
- کارکرد های تحول با محوریت بیانات امام خامنه‌ای (دام عزه) ۱۰۵
- الزامات تحول برای پیش از منظر امام خامنه‌ای (دام عزه) ۱۰۸
- سطح و دامنه تحول ۱۱۱
- تطبیق واژگانی و مفهومی تغییر، تحول و تعالی ۱۱۲
- ثبات در اهداف و تحول در شیوه ها ۱۱۶
- بخش ۲.۳. اصول، اهداف و راهبردهای تحول و تعالی ۱۱۸
- اهداف اصلی تحول و تعالی سپاه ۱۲۰
- راهبردهای تحول و تعالی سپاه ۱۲۲
- بخش ۳.۳. محیط‌شناسی و تحول و تعالی ۱۲۴
- بخش ۴.۳. معنویت، محور تحول و تعالی سپاه ۱۳۲
- ملاحظات اساسی تعالی معنوی در سپاه ۱۳۵
- شاکله معنوی سپاه ۱۴۴
- نظامات معنویت‌زا ۱۴۷
- مفهوم معنویت مورد انتظار ۱۵۵
- نقطه آغاز تحول در سپاه ۱۶۰

- بخش ۵.۳. سرمایه انسانی، رکن اصلی تحول و تعالی ۱۶۷
- بخش ۶.۳. تحول و تعالی سپاه و شایستگی های پاسداری ۱۷۳
- کلیات طرح شایستگی های پاسداری ۱۷۴
- تعریف و مفهوم شایستگی های پاسداری ۱۷۴
- کاربرد تأثیر شایستگی ها در نظامات سپاه ۱۷۶
- الگوی شایسته سالاری در تحول و تعالی سپاه ۱۷۸
- دلایل تهیه دفترچه خودارزیابی شایستگی ها ۱۸۰
- بخش ۷.۳. نقش و جایگاه نظامات در تحول سازمانی ۱۸۲
- ضرورت تحول در نظامات ۱۸۶
- اصول تحول در نظامات سپاه ۱۸۷

فصل ۴: چگونگی تحول و تعالی

- بخش ۱.۴. آشنایی با ارگانه تحول و تعالی سپاه ۱۹۱
- بخش ۲.۴. فرآیند تحول و تعالی ۱۹۷
- بخش ۳.۴. اقدامات عمده تحول ۲۱۳
- اهداف مأموریتی و اهداف مأموریت سپاه ۲۱۳
- اهمیت استحکام ساخت درونی سپاه ۲۱۴
- اقدامات عمده چیست؟ ۲۱۶
- تعریف اقدام عمده ۲۱۶
- اقدام اهرمی چیست؟ ۲۱۷
- بخش ۴.۴. پیاده سازی و ساز و کارهای اجرایی تحول ۲۲۰
- طرح و برنامه، مدیریت ستادی تحول و تعالی ۲۲۰
- مأموریت قرارگاه تحول و تعالی در رده ها ۲۲۲
- شایستگی ها و صلاحیت های کلیدی مدیر تحول اداری و تعالی سازمانی ۲۲۴
- ملاحظات راهبردی در پیشبرد امور تحول و تعالی ۲۲۵

- بخش ۵.۴. گفتمان سازی تحول و تعالی ۲۲۸
- اهداف گفتمان سازی ۲۳۰
 - مبانی و چارچوب گفتمان سازی تحول و تعالی ۲۳۱
 - فرآیند گفتمان سازی تحول ۲۳۳
 - ملاحظات گفتمان سازی تحول ۲۳۵
 - موانع و چالش های پیش روی گفتمان سازی تحول ۲۳۶
 - موضوعات گفتمان تحول و تعالی ۲۳۸
 - محمل بان گفتمان تحول و تعالی سپاه ۲۳۸
 - ارتقاء اثربخشی گفتمان تحول و تعالی ۲۳۹
 - اقدامات لازم برای گفتمان سازی تحول و تعالی ۲۳۹
- بخش ۶.۴. رصد و پیگیری اقدامات تحولی ۲۴۱
- ضرورت و چرایی رصد و پیگیری اقدامات تحولی ۲۴۳
 - کارکردهای رصد و پیگیری اقدامات تحولی ۲۴۶
 - روش رصد و پیگیری اقدامات تحولی ۲۴۷
 - ویژگی های شاخص ۲۴۸

فصل ۵: دفاع مقدس الگوی تحول و تعالی

- شاخص های مدیریت یگان های رزمی سپاه ۲۶۶
 - سبک مدیریت و فرماندهی دفاع مقدس ۲۶۷
 - ویژگی های سبک مدیریت و فرماندهی در دوران دفاع مقدس ۲۷۱
 - ابعاد ویژگی های فرماندهان سپاه در دوران دفاع مقدس ۲۸۵
- جمع بندی ۲۹۳
- مفاهیم و اصطلاحات تحول و تعالی سپاه ۲۹۵
- منابع و مآخذ ۳۰۹

فهرست جدول‌ها

عنوان

صفحه

- جدول (۱) مقایسه سپاه و مطلوبیت‌های آن با ارتش‌های کلاسیک جهان ۲۰
- جدول (۲) رویکرد تحوّل و تعالی در سپاه و مقایسه وضعیت قبلی با وضعیت فعلی ... ۸۶
- جدول (۳) تفاوت تغییر، تحوّل و تعالی ۱۱۵

فهرست شکل‌ها

عنوان

صفحه

- شکل (۱) پیوستگی اسلام، اسلامی و سپاه ۹
- شکل (۲) تحلیل روند حرکت در حرکت سازمان ۲۹
- شکل (۳) نمای کلی ساختار تحوّل تعالی سپاه ۳۱
- شکل (۴) تدبیر ایجاد تحوّل در سپاه ۳۲
- شکل (۵) عوامل موفقیت تحوّل در سپاه از دیدگاه مقام معظم رهبری ۳۳
- شکل (۶) گذار از وضع موجود به وضع مطلوب در دهه تحویل سال نو ۴۱
- شکل (۷) آسیب‌شناسی انقلاب از منظر شهید مطهری ۵۵
- شکل (۸) مقایسه طیفی از حرکت‌های تحوّل ۶۴
- شکل (۹) دامنه تحوّل و ضدّ تحوّل ۶۵
- شکل (۱۰) پویایی تحوّل از وضع موجود به وضع مطلوب ۶۸
- شکل (۱۱) بایدهای تحوّل در کلام امام خامنه‌ای ^(منظله) ۷۶
- شکل (۱۲) نبایدهای تحوّل در کلام امام خامنه‌ای ^(منظله) ۷۷

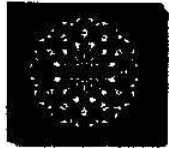
- شکل ۱۳) چارچوب تعریف مفاهیم ۹۲
- شکل ۱۴) نقاط مقابل تحوّل و ثبات ۹۷
- شکل ۱۵) تفاوت ماهوی تحوّل با واژه‌های ضدّ تحوّل از منظر امام خامنه‌ای (دام عزّه) ... ۹۸
- شکل ۱۶) الزامات تحوّل اجتماعی از منظر امام خامنه‌ای (دام عزّه) ۹۹
- شکل ۱۷) الزامات تحوّل تعالی بخش ۱۰۸
- شکل ۱۸) سطح و دامنه تحوّل ۱۱۲
- شکل ۱۹) رابط تحوّل و تعالی ۱۱۳
- شکل ۲۰) تحوّل، بلکان تعالی ۱۱۴
- شکل ۲۱) عبور از مرحله کرمی و پله‌ای به مرحله پروانگی ۱۱۴
- شکل ۲۲) هرم کمان سازانی ۱۱۶
- شکل ۲۳) طبقه‌بندی محیط خارجی و ازمان‌ها ۱۲۸
- شکل ۲۴) الگوی منطقی نظام پایش و رصد محیطی ۱۲۹
- شکل ۲۵) فعالیت‌های پایش و رصد محیطی در یک نگاه ۱۳۱
- شکل ۲۶) الگوی تحوّل و تعالی سپاه ۱۳۳
- شکل ۲۷) شاکله معنوی سپاه از دیدگاه مقام معظم رهبری ۱۴۷
- شکل ۲۸) الگوی تأثیر عنصر معنویت و حیطه‌های چهارگانه سازمان ۱۴۸
- شکل ۲۹) الگوی تأثیر و تأثر معنویت با ساحت‌های سه‌گانه فردی، سازانی و اجتماعی ۱۵۳
- شکل ۳۰) الگوی ابعاد اصلی حیطه‌های سه‌گانه معنویت در ساحت فردی ۱۵۴
- شکل ۳۱) الگوی هویت نهادی سپاه در بیانات مقام معظم رهبری ۱۵۹
- شکل ۳۲) الگوی مفهومی بیانات امام خامنه‌ای (دام عزّه) در ۱۳/۴/۱۳۹۰ ۱۶۵
- شکل ۳۳) سپاه، سازمانی انسان‌محور فطرت‌گرا ۱۶۸

- شکل ۳۴) شعار محوری تحول سپاه..... ۱۷۰
- شکل ۳۵) سیر شکل گیری و تکامل تحول سازمانی..... ۱۷۱
- شکل ۳۶) چرخه رابطه شایستگی های پاسداری با پیشرفت و تحکیم
انقلاب اسلامی..... ۱۷۵
- شکل ۳۷) الگوی شایستگی های پاسداری سپاه..... ۱۷۷
- شکل ۳۸) نظام سرمایه انسانی شایسته محور..... ۱۷۹
- شکل ۳۹) شایستگی های عمومی و اختصاصی پاسداری..... ۱۸۱
- شکل ۴۰) جایگاه نظامات در تحول سپاه..... ۱۸۴
- شکل ۴۱) اقدامات علمی و تعالی بخش..... ۱۸۶
- شکل ۴۲) فرآیند کالی تحول و تعالی سازمانی..... ۱۹۸
- شکل ۴۳) تحول، ضد، حاکم کاری..... ۱۹۹
- شکل ۴۴) جایگاه رصد و پیگیری فرآیند انجام کار..... ۲۴۴
- شکل ۴۵) متغیرهای (مفهوم، بُعد، مؤلفه ها) اندازه گیری اقدامات تحولی..... ۲۴۹
- شکل ۴۶) نمونه ای از اندازه گیری اقدامات تحولی..... ۲۵۰
- شکل ۴۷) نظام ارزشیابی و انتصابات (خصوصیات مدیران)..... ۲۵۱
- شکل ۴۸) تصویر دست نوشته شهید مهدی باکری..... ۲۷۵
- شکل ۴۹) تصویر دست نوشته شهید حسن باقری..... ۲۸۱
- شکل ۵۰) تصویر دست نوشته شهید حسن باقری..... ۲۸۴
- شکل ۵۱) الگوی فرماندهی و مدیریت دفاع مقدس..... ۲۹۱

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
۶۲	تصویر (۱) درخت سرو کهنسال ۴۰۰۰ ساله در ابرکوه.....
۲۶۴	تصویر (۲) شهید همت، نماد تواضع و فروتنی.....
۲۶۸	تصویر (۳) شهید صیاد شیرازی، برادر محسن رضایی و برادر رحیم صفوی.....
۲۷۰	تصویر (۴) جمعی از فرماندهان دوران دفاع مقدس.....
۲۷۲	تصویر (۵) حضور مقام معظم رهبری در خط مقدم نبرد، همراه با شهید جهان آرا.....
۲۷۶	تصویر (۶) شهید احمد کاظمی، نماد تلاش و خستگی ناپذیری.....
۲۷۹	تصویر (۷) شهید باقری، الگویی بی‌بدیل.....
۲۸۷	تصویر (۸) مقام معظم رهبری، یادگار همیشه ماندگار دفاع مقدس.....
	تصویر (۹) مقام معظم رهبری، ارزترین مصداق آیه شریفه «وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ
۲۸۷	وَمَا بَدَلُوا تَبْدِيلًا».....

مقدمه سردار سر لشکر پاسدار محمدعلی جعفری فرمانده محترم کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی متناسب با مأموریت و فلسفه وجودی خود و با تکیه بر مبانی دینی و اعتقادی و بر اساس طرح‌ها و راهبردهای جامع و نوع تهدیدات کنونی، راه تحول همه‌جانبه و بازنگری فرآیندها را در پیش گرفته و به یاری خداوند آن را با قاطعیت تمام ادامه خواهد داد.

حال که در سپاه بحث تحول و تعالی به‌عنوان مهم‌ترین مباحث این نهاد انقلابی مطرح می‌باشد، فرمانده معظم کل قوا نیز بر آن بسیار تأکید دارند؛ تحقق مطلوب تحولات، منتهی به شناخت دقیق و فهم عمیق این دو مقوله راهبردی و تعیین کننده مسیر سپاه خواهد بود؛ زیرا تحول منجر به تعالی، زمینه‌ساز تحقق راهبردها و چشم‌اندازهای سازمانی و در نهایت نیز به «انسان کامل»، «سازمان کامل» و «حیات طیبه سازمانی» است.

خدا را شاکرم که امروزه ضرورت ایجاد تحول و تعالی برای کارکنان شریف و خدوم سپاه به‌ویژه فرماندهان، مسئولان، مدیران، کارشناسان بیش از گذشته محرز شده و آنان بر این مهم واقف‌اند که تحول و تعالی نیاز مبرم امروز است و تنها یک حرکت روبنایی و تزئینی نیست؛ به‌ویژه برای سازمانی انقلابی نظیر سپاه که تحول و تعالی در ذات آن قرار دارد و جزئی جدایی‌ناپذیر از آن است.

برای همین است که اقدامات تحول و تعالی در سپاه، در این راستا به‌طور مستمر اجرا می‌گردد. زیرا تحول همه‌جانبه و بازنگری جامع ساختارها، نظامات، فرآیندها محور بویایی، به‌روز بودن و متناسب‌سازی توانمندی‌های سپاه با تغییرات و تحولات سریع محیطی و تهدیدات مختلف است و این نیاز همیشگی پاسداری از

انقلاب اسلامی است؛ چرا که انقلاب یک حرکت مستمر، پیش‌رونده و پیش‌برنده است.

در نتیجه پیگیری تحوّل در سپاه، در قالب سازمانی دائماً متحوّل و روز به روز نوشونده با رویکرد پیش‌روندگی و پیش‌برندگی و با هدف تداوم مسیر حرکتی این نهاد انقلابی برای دفاع و پاسداری مطلوب از انقلاب اسلامی و مبتنی بر معنویات و ارزش‌های دینی و انقلابی و با محوریت پاسداران تکلیف‌گرا می‌باشد.

در همین زمینه، به‌منظور تحقق کامل تحوّل و تعالی مورد نظر فرمانده معظم کل قوا در سپاه، اولین گام، برداشتی واحد، روشن و یکسان از ماهیت این دو مقوله راهبردی در این نهاد انقلابی است.

بسیار سرگرم که معاونت طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه، مسئولانه و متعهدانه اقدام به تدوین و انتشار راهبردی در این حوزه و روشنگری موضوع در قالب کتاب «**مدیریت تحوّل و تعالی**» با تأکید بر تحوّل و تعالی سپاه نمودند که برای ایجاد تفاهم و وحدت رویه بسیار ضرورت خواهد بود و چشم‌انداز مناسبی را فراروی فرماندهان، مدیران و کارکنان محترم این نهاد اعلامی قرار خواهد داد.

حُسن این کتاب همان‌طور که در مقدمه آن اشاره شده است، در این است که مؤلفین محترم، ضمن ارج گذاشتن به دانش تمدن و میراث مشترک بشریت، با تکیه بر آموزه‌های ناب دینی و اعتقادی و تجارب منحصر به فرد سپاه، به تدوین کتاب حاضر پرداخته‌اند.

ضمن تشکر از آن معاونت، موفقیت بیش‌تر آنان را در انجام مسئولیت‌های مبتنی بر درک و عمل انقلابی آرزومندم و امیدوارم کتاب حاضر مورد استفاده اندیشمندان و دانش‌پژوهان عرصه‌های فرماندهی و مدیریتی به‌ویژه آحاد نیروهای مسلح از جمله سپاه قرار گیرد و مراکز علمی نیز از آن بهره‌برداری نمایند.

با امید به این که این خط‌شکنی علمی در سایر عرصه‌های دانشی سپاه نیز مورد توجه جدی قرار گیرد و تداوم داشته باشد.

تندرستی و شادکامی همراه با حُسن عاقبت و توفیق روزافزون عموم پاسداران عزیز را برای خدمتی سرشار از شور و نشاط و مملوّ از توکل الهی در ظلّ توجّهات حضرت ولی عصر (عج) و رهبری‌های حکیمانه امام خامنه‌ای (دام عزّه) و نیل به اهداف والای حضرت امام و شهدای گران‌قدر انقلاب اسلامی از درگاه ایزد مَنان خواستارم.

والله ولی التّوفیق

سرلشکر پاسدار محمّدعلی جعفری

فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

امام خامنه‌ای (دام عزه): «انتظار دارم پیشرفت روزافزون و تحول‌آمیز سپاه در همه ابعاد آن را در برنامه مدیریت و فرماندهی خویش برجسته سازید».

بخشی از حکم انتصاب فرمانده محترم کل سپاه - ۱۳۸۶/۶/۱۰

سپاه سداران انقلاب اسلامی به عنوان سازمانی ارزشی - انقلابی و معتقدترین و با انگیزه‌ترین سازمان دفاعی - امنیتی، رسالت حفظ انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن را بر عهده دارد.

این رسالت حفظ، ایجاب می‌کند تا این نهاد انقلابی منحصر به فرد در جهان، بر مبنای بصیرت دینی و اسفاد، اصول‌گرایی و تکلیف‌گرایی مبتنی بر فرهنگ لایزال علوی و عاشورایی، نهاد، مومن، بلایی، مردمی، حرفه‌ای، انقلابی، چند بُعدی، منعطف، روان، آسان، سبک، با واکنش سریع، پویا، تهدیدسوز، فرصت‌ساز، بن‌بست‌شکن، پایان‌ناپذیر، نوشونده، یادگیرنده و یاددهنده باشد و چشم‌اندازی را که حضرت امام برای آن ترسیم کرده بودند و مقام معظم رهبری نیز بر آن تأکید دارند، عملیاتی نماید.

لازمه حفظ این ویژگی‌ها در تحول مستمر مبتنی بر «جهاد اکبر سازمانی» برای دستیابی به «تعالی پایدار» و در نتیجه نیل به «سازمان کامل» و «حیات طیبه» است.

سپاه با درایت و هوشیاری بر این امر واقف است که بر مبنای «عقلانیت توحیدی» منبعث از آنوار قدسی و ملکوتی و با رویکرد بومی‌سازی در اصول، قواعد، اندیشه‌ها و نظریه‌های دفاعی، باید دست به خانه‌تکانی جدی بزند و خود را از

دانش وارداتی و غیرمتناسب برگرفته از «عقلانیت ابزاری» رها سازد و بر غیرکارآمدی آن در محیط دفاعی - امنیتی کشورمان واقف باشد.

آموزه‌های دینی و اعتقادی، وقایع صدر اسلام، غزوات، سریه‌ها، مبارزات تشیع در طول اعصار و قرون، تجارب ارزشمند انقلاب اسلامی و فرماندهی در دفاع مقدس، انباشتی از علوم و نظریه‌های بکر و زلال برای تولید «فرانمود اسلامی»^۱ در حوزه دفاع و امنیت است که باید هم‌چون معادن گران‌قیمت، آن‌ها را کاوید و استخراج نمود.

در قطع کنونی که سپاه، تحوّل‌گرایی و تعالی‌خواهی را در راستای مطالبات مکرّر و برحق فرمانده «عظم کل قوا» (مد ظله العالی) در صدر اولویت‌های خود قرار داده است و این مقوله عنوان مهم‌ترین مباحث این سازمان انقلابی مطرح می‌باشد؛ مستندسازی تجارب و نحوه ره‌اند و تدوین کتاب «مدیریت تحوّل و تعالی» با تأکید بر سپاه و استخراج استواری نحوی و تعالی، بسیار ضروری به نظر می‌رسد.

بدیهی است انجام این مهم نیز باید توسط متولیان اصلی تحوّل و تعالی در سپاه انجام گیرد تا ضمن مستندسازی اندیشه‌های تحوّل و تبدیل آن از دانش ضمنی به دانش صریح، راهنمایی مطمئن برای هدایت مسیر سپاه در تمام سطوح فرماندهی و مدیریت باشد و میراثی گران‌قدر نیز برای نسل آینده سپاه یادگار گذاشته شود. به همین منظور با جمع‌آوری کلیه منابع موجود در این ره‌به، کتاب حاضر به رشته تحریر درآمده که به عموم مشتاقان تقدیم می‌گردد.

در واقع هر پدیده‌ای در جهان فرهنگ خاص خود را دارد. اختراعات و اکتشافات نیز علاوه بر برخورداری از فرهنگ‌های مشترک، هر کدام دارای فرهنگ اختصاصی و منحصر به فرد هستند.

به سخن دیگر، در جهان معاصر، همه پدیده‌ها به ویژه فناوری‌ها به‌عنوان

1. Islamic Paradigm.

پل‌های انتقال فرهنگ در میان جوامع بشری عمل می‌کنند. به‌عنوان مثال با اختراع خودرو، رادیو، تلویزیون، رایانه، اینترنت، ماهواره یا تلفن همراه، انبوهی از واژه‌های اختصاصی و فرهنگ‌های انحصاری در میان افراد جامعه با دیدگاه‌ها و گرایش‌های دینی و اعتقادی مختلف رواج یافته است.

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نیز در عرصه نیروهای مسلح جهان، پدیده‌ای جدید است که با حیات طیبۀ خود، ادبیاتی نو در عرصه‌های نظامی و دفاعی - امنیتی ارائه نموده است.

همان‌گونه که ادبیات اختراعات و اکتشافات جدید ابتدا تدوین و نهادینه می‌شوند و سپس نواب آن جامعه شاهد توسعه فرهنگ آن‌ها است، سپاه نیز به‌عنوان کشفی جدید در عرصه انقلاب‌های جهان باید اقدام به تدوین داشته‌های منحصر به فرد خود از جمله در اصول و تعالی سازمانی نماید.

در واقع سپاه به‌عنوان نهاد بالقوه و سرشار از تجارب بسیار ارزشمند که در نوع خود بی‌نظیر است، دارای ادبیات خاص خود است که واژه‌های تحول با بارهای معنایی فراوان، هویت سپاه را تشکیل می‌دهد. این‌ها که لازم است تا این واژه‌ها با تعبیر عمیق و بلند تعریف، مفهوم‌سازی، تبیین و به نحو مطلوب‌تر در سپاه به کار گرفته شوند.

به سخن دیگر تدوین، فرهنگ‌سازی و نهادینه‌سازی فرهنگ تحول و تعالی، مسیر حرکت آینده سپاه را تعیین و تضمین خواهد کرد.

کتاب حاضر، ضمن احترام به اندیشمندان و فرزاتگان صالح جهان و ارج نهادن به دانش تمدنی و میراث مشترک بشریت، با بهره‌گیری از آموزه‌های ناب دینی و اعتقادی و تجارب منحصر به فرد سپاه، تصویری جامع و دست‌یافتنی از وضعیت تحولی این نهاد انقلابی است که چشم‌انداز مناسبی را فراروی فرماندهان، مدیران و کارکنان محترم قرار می‌دهد.

این نگاه از ویژگی‌هایی هم چون آرمان‌گرایی، ارزش‌گرایی، آینده‌نگری و جامع‌نگری همراه با مصلحت‌اندیشی برخوردار و بر سه عنصر حرکت حضرت أباعبدالله الحسین^(ع) در قیام ماندگار عاشورا یعنی عنصر منطق و عقل، عنصر حماسه و عزت و عنصر عاطفه مبتنی است.

امام خامنه‌ای^(دام‌عزه) با تقطیعی زیبا و درخور تأمل دربارهٔ سپاه می‌فرماید: «اما دربارهٔ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. چهار کلمه است که هر کدام از این چهار کلمه یک عمقی دارد؛ یک مغزی دارد؛ یک شرحی دارد. شما در داخل سپاه مشغول فعالیت و سرگرم فعالیتید؛ شاید به قدر آیندگان، بینندگان، مطالعه کنندگان بعدی فرصت پیدا نکنید روی این‌ها تکیه کنید و تعمق کنید، اما جای تعمق دارد: "سپاه"، "پاسداری"، "انقلاب" و "اسلام". این‌ها چهار کلمه است که اسم شما و عنوان شما این‌ها تشکیل شده»^۱.

سپاه > پاسداران (پاسداری) > انقلاب > اسلامی

یعنی سپاه پاسداران، زیرمجموعه‌ای از انقلاب و انقلاب نیز زیرمجموعه‌ای از ارزش‌های والای دینی و اسلامی است.

مقام معظم رهبری طی بیاناتی در نخستین نشست بررسی اندیشه‌های راهبردی الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت، در مورد نگاه بررسی و پیش از آن، تکیه بر منابع غنی و ممتاز اسلامی فرمودند: «این کاملاً وجه مناسبی است برای عنوان ایرانی؛ یعنی ما نمی‌خواهیم این را از دیگران بگیریم؛ ما می‌خواهیم آنچه را که خودمان لازم می‌دانیم، مصلحت کشورمان می‌دانیم، آینده‌مان را می‌توانیم با آن تصویر و ترسیم کنیم، این را در یک قالبی بریزیم. بنابر این، این الگو ایرانی است.

از طرف دیگر، اسلامی است؛ به خاطر این که غایات، اهداف، ارزش‌ها و شیوه‌های کار، همه از اسلام مایه خواهد گرفت؛ یعنی تکیه ما به مفاهیم اسلامی و

۱. بیانات در دیدار فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۹۴/۶/۲۵.

معارف اسلامی است. ما یک جامعه اسلامی هستیم؛ یک حکومت اسلامی هستیم و افتخار ما به این است که می‌توانیم از منبع اسلام استفاده کنیم.

خوشبختانه منابع اسلامی هم در اختیار ما وجود دارد؛ قرآن هست، سنت هست و مفاهیم بسیار غنی و ممتازی که در فلسفه ما و در کلام ما و در فقه ما و در حقوق ما وجود دارد. بنابر این "اسلامی" هم به این مناسبت است». (۱۳۸۹/۹/۱۰)

به همین دلیل این کتاب، علی‌رغم کمبود منابع داخلی، با تکیه بر دانش موجود در سپاه و تجارب اختصاصی این نهاد انقلابی تنظیم شده و از منابع خارجی استفاده نگردیده است.

کتاب حاضر که به بررسی ابعاد و زوایای مختلف تحوّل و تعالی سپاه می‌پردازد، در پنج فصل با عناوین زیر تهیه شده است:

❁ فصل اول: کلیات؛

❁ فصل دوم: پیرامونی تحوّل و تعالی؛

❁ فصل سوم: جدیت تحوّل و تعالی؛

❁ فصل چهارم: چگونگی تحوّل و تعالی؛

❁ فصل پنجم: دفاع مقدس، القوی ناب تحوّل و تعالی.

صمیمانه از سردار سرلشکر پاسدار مهندس علی محمدی، محفّری فرمانده محترم کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که منطبق با تدابیر، توقعات و دستورات فرمانده معظم کل قوا، پیشگام در ایجاد تحوّل و تعالی در سپاه می‌باشد، بابت خاطر مقدمه شیوا و رسایشان سپاسگزاری می‌گردد.

هم‌چنین در تنظیم این کتاب از دیدگاه‌ها و مساعدت‌های ارزشمند فرماندهان، مدیران و صاحب‌نظران گران‌قدری بهره برده‌ایم که از همه آنان به‌ویژه برادران ارجمندمان سردار سرتیپ پاسدار جمال‌الدین آبرومند، معاون محترم هماهنگ‌کننده سپاه؛ سردار سرتیپ دوم پاسدار غلامرضا فرزادی، مشاور محترم معاون هماهنگ‌کننده سپاه؛ سرهنگ پاسدار دکتر حسین عیسیایی، جانشین محترم معاونت

طرح و برنامه‌ریزی راهبردی سپاه؛ جناب آقای دکتر علی فرهی، عضو هیأت علمی دانشگاه جامع امام حسین^(ع)؛ سرهنگ پاسدار سیدمسعود طحانی، جناب آقای دکتر ابراهیم شیرعلی‌نیا و هم‌چنین سرکار خانم معصومه کریمی‌بخش تشکر و قدردانی می‌نمایم.

امید است کتاب حاضر مورد استفاده سازمان‌ها و افراد مختلف به‌ویژه آحاد پاسداران و رهروان صادق مرام شهیدان قرار گیرد و سروران گرامی ما را از دیدگاه‌های ارزشمند و پیشنهادهای اصلاحی خود برای رفع نواقص و کاستی‌ها و ارتقای مطالب در چاپ‌های بعد بهره‌مند فرمایند.

خس ختام مقدمه را با ایاتی از ادیب شرق، علامه اقبال لاهوری به پایان می‌رسانیم که سال بارز آن سازمان انقلابی سپاه و پاسداران عزیز، به‌عنوان طلایه‌داران دفاع از انقلاب اسلامی و مقابله با تهدیدات دشمنان هستند که این شیدایی و دلدادگی حسین برانگیز را از سردار عشق، حضرت أباعبدالله الحسین^(ع) درس گرفته‌اند. علامه اعمال می‌فرمایند:

زندگی، اندر خطرها، زیستن بی‌خطرها، زیستن بی‌خطرها، زندگی شرمندگی است
زندگی، اندر خطرها، زندگی شرمندگی است
زندگی، اندر خطرها، زیسته‌تر
زندگی، اندر خطرها، زیسته‌تر
زندگی می‌بایدت اندر نبرد
زندگی می‌بایدت اندر نبرد

از محضر کبریایی حضرت دوست مسئلت داریم ما را در پیمودن صراط مستقیم الهی و پاسداری از ارزش‌های اسلام عزیز و انقلاب اسلامی نصرت عطا فرماید و در دفاع از آرمان‌های والای حضرت امام و تداوم راه عزت آفرین شهیدان و تحقق منویات رهبر حکیم و فرزانه انقلاب اسلامی، امام خامنه‌ای^(ع) سال الله عمره) تا ظهور دولت یار موفق بدارد. إن شاء الله.

سالروز ولادت امام حسین^(ع) و روز پاسدار

محمد تولایی - سیدمهرعلی محمدنژاد

۲۱ / اردیبهشت / ۱۳۹۵

